

NOVININE

Pobožen, družbeni, pismeni list za vogrške Slovence.
PRIHÁJA VSAKO NEDELO.

Cena Novin je na leto vsakoml na njegov naslov 6 K.
Skúpno v edno fare 4 K.
Cena Novin v Ameriko je na leto 12 K.
Cena ednoga drobca je doma 6 filerov.

VREDNIK:

KLEKL JOŽEF

vp. pleh. v Crensovolh, CSERFOLD, Zalamegye.
K toml se more pošlati naročilno l vsi dopisl, nej
pa v tiskarno.

Vsi naročniki tak domači kak ameriškanski
dobijo k NOVINAM brezplačno vsaki mesec
„Marijin List“ i na konci leta „Kalendar
Srca Jesušovoga.“

Bitje vu Karsti.

Taljanje ščejo priti vu Trst. Za kakšo šteč ceno. Prvle ne popústijo, dokeč ta ne pridejo.

Pa zdaj se, prej, more posrečiti.

Tak pravijo oni.

Nego pitajte naše vojake, ki s svojim telom branijo varaš, pitajte štúke, šteri na veke brúlijo, pa li edno brúlijo, da ne pridejo ta.

Ona vola, da naši vojaki ščejo Trst zdržati, dvakrat, desetkrat njim vekšo moč dava. To med fabule, med frlice sliši, ka oni tam delajo.

Ki so daleč od bitja, ne vejo, ka znamenuje te reč „Bitje na Isonzo“. Ta reč je žmetna, žmetna od krvi, od bojazni, od smrti.

Ta reč znamenuje stojezer lúdih med kamen, med pečine skriti, nad njimi lečejo granati i krugle.

Ta reč znamenuje stojezer lúdih vu lúknjah, vu votlinah, štere so si sami vu kamen zvrkali.

Tam poslúhšajo brúlenje štúkov, vsikdar se bojijo, da njim eden granat dveri zasiple, odked so oni zrak i svetlost dobivali.

Ta reč znamenuje, da stojezer lúdih tū stoji pripravno na on hip, kda de sovražnik napado i oni do si mogli žitek i postojanke braniti.

Ta reč znamenuje, da tū stojezer lúdih stoji na sunci, vu deži, zošvicani, mokri do slednje niti, že več dnih so se ne mujvali, brezi sna noč i den, vsikdar vu smrtnoj pogúbelnosti. Samo eden miroven hip čakajo, da mrzel konzerv požrejo, da s ništernimi kapljami vode si goreči gut pogasijo, ar kola s vodov ne morejo naprej, kanali vode so razrúšeni, cisterne so posehnjene.

Vse povsedi vu jarkah samo smrt nalúkava. Pridejo čemerni gazi, po zemli plazijo, vu zraki popevajo, fúč-

kajo granati i krugle, bombe kaplejo iz zraka. Na vse kraje mrtva tela, že zdúho majo vu toj vročini, zrak je žmeten i pun. Na vse kraje ranjeni zdihavajo, merjejo brezi pomoči.

Bitje na Isonzo je grozovitnost, je pekel. Ka je štoj vónaišeo na poničanje, vse je skušeno.

Izmed 65 taljanskih divizij tū sta dva tretjiva dela, 5000 — 6000 štúkov brúli, jezero prilik mine, ogen meče na naše jarke.

Po vsoj sili šče sovražnik naše linije prek vdariti, Brigade, divizije lúča vu ogen. Sest brigad je prišlo proti našemi ednomi regimenti, več kak 10 brigad je napadalo pri Selo na 1½ kilometrov dugom fronti.

Nego nikdi je sovražnik naše linije ne prek vdaro.

Zdaj se je notri vjo vu breg Monte San Gabriele. To je čep, okoli šteroga se front obrača.

Zdaj ščejo nas streti. Barzini glasitel Taljanskoga junaštva je navdúšava: Sovražnik se brani, se bije, nego na slednje njemi dónok pomenjka sapa. Tak se sovražnik naš vúpa, tak žele.

Ka i kelko se niha silja na stvar?

Za delavce se gori vzeme na glavo i na mesec 15 kil.

Na sejanje se niha na katasterski plúg 100 kil pšenice, 110 kil žita, 100 kil ječmena, 90 kil ovsa, 90 kil grahorke, 20 kil prosa.

Na ednoga konja se niha 5 metercentov ovsa.

Na konja, šteri celo leto žmetno dela, se niha 7 metercentov.

Za žerbe je nihano 2 metercenta.

Živini, svinjam je ne slobodno ječmena, ovsa nihati.

Na krmlenje svinj se ne niha od 5 metercentov več ječmena na edno svinjo.

Ki pova kukurco, ječmena za svinje ne more zdržati, samo za prasce se

njemi nihata 2 metercenta za vsako prase.

Več svinj krmiti je samo tak slobodno, či se ž njih oda.

Za kúretino se samo zadnje silje niha.

Kelko kukurce se niha za stvar, — to de sledi odločeno.

Vsaki si lahko vu svojoj vesi kúpi silje, dokeč silje prekprimajoča komišija ne pride. Či je zrok, da se kúpi zvúna vési tūdi.

Či imenúvana komišija začne svoje delo, silje se po njenoj poti od Bojniškoga Pova kúpi. Silje de teda — za volo varvanja i skladanja — vsaki mesec 30 filerov dragše po-metercenti.

Pri zibelki.

Spavaj, spavaj dete moje,
dokler žitka ne poznáš,
to je za te' vel'ka sreča,
mirne šše noči imáš.

Tihi smehek mi svedoči,
da je tvoj dom svetli raj,
tvoje senje, igre tvoje
v trumi angelov so zdaj.

Sreča tvoja moja tugo
silno blaži, me krepí,
je še eden ki te lúbi,
ah! brez tebe on trpi...

R. J.

Vse čaka.

Poleg trúдне ceste
hižica stoji,
slame šop nad čelom
v senco si drži.

Mimo potujočim
gleda vsem v oči,
je li ne med njimi,
koga tak želi.

Vrata so razbita,
plot na tleh leži,
streha je odkrita —
možka skrb fali.

R. J.

Bojna.

Taljanje se li v Trst terejo.

Aug. 23. Peti den. bitja pri Isonzo. Najmenje 40 protivnih divizij je napadnolo na nas vu 4 dnevah med Auza i morskim bregom. Pri Auza smo nazaj zbili napade. Pri Vrhi je oblado Taljan s svojov vnožinov i prostor dobo. Za vsaki stopaj zemle človek se je bio proti človeki. Tak je bilo bitje pri Vippachi, posebno na Karsti, kde je Njihovo Veličanstvo casar i kral pohodilo svojo viteško vojsko. Či je včasi sovražnik tū pa tam vu naše jarke prišo, rezervi so ga s picami pregnali.

Na Ruskom bojišči pri Soveja, Ocna je sovražnik napado.

Vu Flandriji so Angluši med Lange-marck i Hohebeke napadali, celi den, notri do kmične noči. Zvūna dvojih mest pri St. Julien so Nemci svoje mesta zdržali.

Pri Verduni je mali počinek držo sovražnik. Francozom se je posrečilo pri poti Wacherauville vu prvih jarkah si noge podpreti.

Sovražnik je zgūbo 3 zračnih priprav. Iz naših sta 2 ne nazaj priše.

Vu Macedoniji za volo vročine — na sunci je bilo 60 gradov Celzusa — je ne bilo bitja. Skoro dvakrat vekša vročina, kak pri nas.

Najvekše bitje stoji na Karsti. Vesi so ta pometene. Cela krajina je edno morje ognjeno.

Aug. 24. Rusi li napadajo pri Soveja, pri Susita.

Bitje pri Isonzo li trpi. Od Vrha na jug močno so napadali Taljani.

Močno so napadali med Vippach i morjem. Več mestih okoli Kostanjevica je na blūzi bitje prišo — več vōr. Na Karsti so nazaj zbili napade Taljanske.

Vu Flandriji so Anglusi mirovni bili.

Proti bregi 304., šteroga so Nemci spraznili, so Francozi s velikim napadom pozajeli.

Taljanje se hvalijo, da vu zdajšnjem 11 bitji so vlovili 500 častnikov, 20.000 vojakov, porobili 60 topov i dosta strojnih pušk.

Kral je z novič med vojakami na fronti Taljanskom.

Aug. 25. Na Ruskom fronti vu več mestih je gori stanolo strelanje s štūkami. Pri Brody smo Ruske napade nazaj zbili.

Na Taljanskom fronti je sovražnik posebno proti Monte San Gabriele napado. Kda so Taljanje že prvle na Vrhi naprej prišli, naši so se na brambo vu novih linijah gori postavili.

Od 19. do 23.-ga aug. so naši zgra-

bili 250 častnikov i več od 8.000 vojakov.

Angluška i Francoska pomoč pomaga Taljanske letalce — več jih je od naših. Od 18. do 23.-ga aug. smo 18 sovražnih letalcev doli strelili. Mi smo samo edno zračno pripravo zgūbili.

Vu Flandriji bitje s štūkami. Napade smo nazaj zbili. Samo pri gošči Herenthage so linijo Nemcov nika malo nazaj porinoli.

Aug. 27. Bitje na Isonzo li dale trpi, posebno od Auze na zahod. Za Monte San Gabriele je veliko bitje.

Vu Flandriji strelanje s topami. Angluši so samo pri marofah Malacoff i Cologne mali prostor zadobili.

Pri Verduni so Francozi Nemca iz Beaumont-a vōporinoli, nego Nemci so sledi nazaj pozajeli ves.

Taljani glasijo, da vu 11. bitji so vlovili 600 častnikov, 23.000 vojakov. Zarobili so 65 topov, dosta konjov, edno zračno pripravo. Naišli so, prej, magazine pune s živežom.

Aug. 28. Taljanje li novo moč vlečejo, da bi na Bainsizza Heiligengeist on prostor, šteroga so zadobili, povekšavali. Na vse kraje so napadali, naši vojaki so vu britkom bitji s ročnimi granatami i s nošicami stali, nego viteski branilci so na vse kraje zmagali.

Na Ruskom fronti pri Soveja smo spraznili brežček.

Bojan ves smo pozajeli.

Na Flandrskom so Angluši s pomočjov pancelnih motorov i nisiko letečih zračnih priprav napadali pri Lange-marck-i. Skoz so nove reserve naprej šle. Notri do trde noči je stalo bitje, pri Frezenbergi so front Nemcov malo notri vdarili. Več so nika ne dosegnoli.

Pri Verduni so Nemci Beaumont nazaj pozajeli.

Aug. 29. Pri Foksani je vojska Mackensen-a pozajela ves Muncolul. Zgrabili so več, kak 1000 vojakov, zarobili so 3 tope, 50 strojnih pušk.

Pri Ocna smo pozajelo eden brežceec.

Na Taljanskom fronti je vroče bitje stalo. Besnoča napadov Taljanskih je vekša bila, kak prveše dnih. Nego zmaga je pri našem orožji ostala. Na Bainsizza — Heiligengeist mestah so naši močno prestali vse napade. Posebno veliko bitje je stalo za Monte san Gabriele. Že več dnih, kda proti večari so Taljanje notri prišli v ednom mestu v naše postojanke, regimenti 20. (Neusandec), 34. (Kassa), 37. (Cilli) so s napadom Taljane vkūp strli i 200 jih zgrabili.

Taljanje so si pot šteli vdreti pri Vippachi. Sest vōr so strelali.

Pri San Marco se je bio človek proti

človeki, samo tak smo zuali nazaj zbiti sovražnika.

Na Trst so letalci bombe lūčali. Dva sta mrla, več jih je vračeni.

Na Flandrskom pri Langemarki so Nemci nazaj vrgli Angluše tam, kde so večeraj front malo notri vdarili.

Pri Verduni strelanje.

Sveta Gora pri Gorici.

Vu noči od 23. do 24. aug. smo spraznili Sveto Goro (Monte Santo), ar so ga Taljanje okoli zgradili.

Na bregi je stala Marijina cerkev, lūdje so ta romali s velkov vnožinov.

Pozajimanje Taljani etak glasijo:

Kda je zorja pokala, na štirih mestah so patroli naprej šli. Notri so spskakali vu jarke i 40 možov so zgrabili. Patroli so prišli do kloštra. Nazaj so poslali glas, da so Austrijanci pobegnoli. Ob 9 vōri so prišli vojaki. Eden častnik naprej vzeme židano taljansko zastavo i jo na štango potegne.

Zemla je minola, samo brnkasti — rudeči prah pa kamenje na vse kraje. Kloštra več nikdi ne ga. Tak kak bi ga nikdar ne bilo. Na bregi je dosta tunelov — podzemskih hodov — bilo, notri so se porūšili. Eden hod je bio 600 metrov dugi, pela pod kloštrom od ednoga kraja brega do drugoga kraja.

Mirovno poslanstvo papa.

Vu Vatikani se vūpajo, da poslanstvo narodi dobro spremejo i se s tem fundamentom spravi, na šterom de se dōnok ednok pogovarjalo od mira.

Casar Vilhelm pri svojoj vojski vu Flandriji.

Angluš nas najbolje odūrjava.

Casar Vilhelm je pohodo svoje vojake, da bi se njim zahvalo. Vse čete, štere so Anglušom vu bitj stale, so poslale poslanike. Vrednim častnikom i vojakom je casar roko stisno, pozdravo je letalce, ki so pod vodilstvom stotnika barona Richthofen tūdi nazoči bili.

Na konci je na sredo stopo casar i govor držo. Spomeno se od velkoga bitja na fronti Flandrijanskem.

Kda nam Bog mir da, to je pri njem. On je naše lūdstvo i našo vojsko vu žmetno šolo vzeo. Zdaj moremo mi eksamen — izpit — prestati. Zdaj moremo skazati s starov Nemškov vevrov, ka znamo včiniti.

Ci je više i vekše nam naprej dano, tem boljje veselo ščemo opraviti. Mi se bijemo te čas, dokeč sovražniki ne de

zadosta. Vu tom bitji vsaki spozna, što je pero toga bitja i što je glavni sovražnik: Angluš. Vsaki zna, da med vsemi sovražniki Angluš nas najbolje odürjava. On špricka svoje odürjavanje proti Nemčiji po celom sveti i napunjava ž njim združene vsikdar s novim odürjavanjem i veseljem vu bitji. Vsaki zna to tam doma, ka vi tak bolj znete.

Angluš je tisti sovražnik, šteri najobprvim more doli vdarjeni biti, či je včasi ešče tak žmetno...

Močno je bitje. Či je Angluš gizdav na svojo žilavost, na štero on zida svojo nepremagljivost, tak morete pokazati, da vi tudi tak znete, ešče bolje. Ar najem bitja je Nemsko ljudstvo, sloboščina živet, sloboščina morja, sloboščina doma. S božov pomočjov bođemo bitje zmegovalno prekbili.

Rusko vu vöri smrtne nevarnosti.

Kerenski ruski minister prezident je govor držo:

Vladarstvo je prepričano, da vsaki, ki je sem prišo, vse drugo pozabo, samo dužnosti proti domovini i revoluciji ne.

Mi slobodno pravico vöповemo i slobodno jo čüjejo naši prijatelje, slobodno jo čüjejo naši neprijatelje, ki naše čete vküp terejo i čakajo hip, da bi se na slobodno rusko ljudstvo vrgli.

Dežela je vu vöri smrtne nevarnosti. Vsaki čüti to, zato vam jas od toga ne bodem gučo. Boj proti sovražniki žele od vas veliko zatajenje, globoko domovinsko lübezen.

Vu deželi narodnosti razno, vkraj vlečejo od materne dežele. Na fronti ruske čete, spozabivši se od dužnosti proti deželi, so se meknole napada sovražnoga brezi toga, da bi ednok s sablov vdarile i tak so svojemi ljudstvi nove lance robstva zakovali.

Tisti, ki so prvle dregetali, zdaj se obrnejo proti oblasti, nego oni morejo znati, da naša potrpljivost ma meje, štere či oni prek stopijo, poteknejo se vu oblast, štera njim na pamet pri-nese on čas, kda je ešče car ladao.

Kerenski je nadale gučo od vojske, štera prvle telo bilo s nogami iz črepa i celo brezi glave.

Tü je čas, da vse, ka nam je revolucija prinesla, potrdimo.

I zdaj vas pitam, jeli vi mate vüpanje i moč srečo domovine podpirati ali pa pred svet ščete nesti, da razno kaplete.

Ne dolgo smo nazaj porinoli ponüdbu, da bi posebim mir sklenjavali. Pred ništernimi daevami smo svedoki bili

posebne skušbe. Nego z nami združene dežele so nazaj vrgle. Zato pa mi vu imeni velkoga Ruskoga naroda pravimo združenim: To je edini odgovor, šteroga smo mi od vas čakali.

Na dale se je spomeno od Rumano, steri dosta trpijo. Što je prisiljen na čas svojo materno domovino povrži, na Ruskom vsikdar naide gostoljubnost.

Potem se je obrno proti Finom i Maksimalistom, ki vu vojski disciplino podkapajo.

Dom i svet. — Glási.

Papežov nuncius iz Wiena vu Somboteli. Valfre di Bonzo papežov nuncius s svojim tajnikom, s generališom Hainingen Fereac, s oberlajdinantom Forray Károl je 31. aug. v Sombotel prišo, kde je gost bio nasega g. püspeka grofa Mikes Jánoš. 1-ga septembra je nuncius so na Ostffyasszonyfa, da pogledne tabor vlovlenih.

Junaška smrt. Na Ruskom bojišči je mro Matus Katanski Joži husar 15. Reg. iz V. Dolenc. Ekrazit bomba je priletela 12. aug. med nje, več jih je včasi mrlo, njemi je ного razčesala. Vu bojni spital je spravleni, mirno božoj voli podani s svestvami vmirajočih obdeljeni je zaspo. Pokopani je 13. aug. v Kimpolungi na katoličanskem cintori. Gospodne, troštaj njegovo zalostno mater i očo, ki so daleč nikdi v Montenegro.

Vojna kava pride vu trštvo. Kila košta 5 koron.

Tatija. Penezi Adanič Janoša, sobočkoga prebivalca od 1. aug. do 23. aug. so pomenjkavali. 113 koron je premínolo. Žandarje so vönaišli, da eden pojbar malih let je na peneze hodo. Behek Petra žena — v Tropovci — je mela prišparanih 180 koron i je vu posteli, vu slami mela skrite. Žena Toth Mihala i Pleskač Ferenc ste nikak to zvedile i vu ednom gvüšnom hipi ste peneze gori vzele iz te skrite šparkase. Nego edna žena je nje zgrabila. Za volo tatije so objavlene.

Po Nemskom sirijo „Nemčija flečeraj“. Amerikanec H. Fletscher (Flečer) pravi: Vživajte menje, a pravilno. Te zdravnik dokažuje, da prehitro jemo ino da je flečerovanje najboljše sredstvo proti toj škodljivoj navadi. Flečer pravi, da trbe vsaki grizaj tak dugo žvečiti, dokeč se popolnoma ne zmelje i ne odide samo od sebe doli po guti. S tem dosegneš, da se olehša delo žalodci, da boš bolje zdrav i da ti jelo resan tečno bode i na slednje — i to je to pravo vsikdar, zdaj pa najbolje vu bojni si jelo prišparaš. Što hitro je, on je zapravljivec.

Tarifa osebna na železnici de dragša od 1-ga okt., vu prvom razredi 50, vu drugom 40 i vu tretjom razredi 30%.

Proti švercanji živeža de ostro šlo. Bolje ostro pravdo ščejo napraviti. Celu od štatariuma gučijo.

Rože vojakov. „Kak krasijo z lepim cvetjom i razveseljavajo z žlahnim dūšom rože srca človeča, ravnotak pa še bole prijazne rože so nam vojakom Marijin List in Novine. Te rože povsod cvetejo. Kde so negda ljubljeno rivale glavice cvetlice edna lepša od druge izpod zemlje v bujnih ograçekah, tam zdaj niti vogelnoga kamna ne najti, vse je porušeno — a vendar le cvetejo i tü rože, rože vojakov, rože, štere rastejo v püngradi Marijinoga Lista i Novin, lepi navuki, štere si slovenski vojaki i po njih še drugi trgajo, pa v srce sadijo. Pa te rože so povsod razširjene od obrežja adrijanskoga morja gor do severne meje Rusije. Na vse kraje sem hodo i povsod najšo gda Novin, ga Marijinoga Lista drobček. Včasi mi je na pamet prišlo, to je naš človek zgübo, tü je vogrski Slovenec hodo i včasi so mi mehkejši gratali stopaji i lehkejše me postalo pri srci. Hvala Vam, preč. gospod vrednik i vsem pisatelom pa siritelom, ka se skrbite za dūševno hrano ubogih vojakov z vsov ljübeznostjov. Po teh listah sem dobo popolno vüpanje do presladkoga Srca Jezusovoga i njegove premile matere, Bl. D. Marije. V jezerih nevolah i smrt-nih nevarnostih sem že bio, ali vsikdar me rešilo Marijino i Jezusovo vmisljeno srce, zato ka sem k njima zdehno i se molo v stiskah mojega srca. Naj me je zemlja zasipala, naj kamenje obsipalo, naj slap od granate omago: „Srce Jezusovo i Dev. Marija pomagaj“ — je bila moja reč ali konči zdihljaj mojega srca i rešen sem bio. Iz zahvalnosti pošljem na podporo M. Lista i sv. mešo 10 kor. iz tistoga prvoga zneska, šteroga sem dobo po mojoj prvaj maloj srebrnoj svetinji, pošlem pa tudi domo na glasno sv. mešo, naj prvi dar ščista Bogi na diko slüži.“ Püčko Martin, pionier v 20. dpp. z Gančan.

Ranjeni so: Pelcar Štefan z Matjašovec, Bunderla Jožef i Zrim Jožef z Küzdoblana pa Štoff Jožef z Doličov, 18. dabr. Naznano Karh Ferenc, desetnik, z Doličov.

Odlikovanje z malov srebrnov svetinjov Püčko Martin, dombr. 20. dpp. z Gančan.

Slovo vzemejo Zver Matjaš z Hotize, Püčko Ferenc z Bogojine, Lončar Mirko z Raščic, Zello Jožef z V. Polane, 20. dabr., Vörös Štefan z Beltinec, Zver Štefan, Žerdin Marko z Nedelice, Tomašec Jürj z Štrigove, Jambrovič Mibal, Mukič Jožef z G. Sinika, 41. dabr. topničarje, Schnurer Jožef, p. 83. pp. z Cankove: od vseh svojih milih dragih i prosijo njihove molitve, ka de je dobra nebeska mati čuvala i zakrivala z svojim maternim plaščom.

Prigodbe iz tišinske fare. Iz Tišine nam pišejo: Na Srednjih Petancih je Špolar Janoš beguncom v Radence pšenicu odao. Oblast ga je zato na 14 dni zapora i 1000 koron plača pokaštigala. Brod je zdaj tudi zapreti večer od 8. — zajtra do 7. Niti v ladji ne sme nišče prek Müre. — V Tropovcih je Behek Petra žena telico odala i 430 koron penez v slannjak v posteo skrila.

